

O‘RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali 1-son. 3-qism. Noyabr-2025

OLIY PEDAGOGIK TA’LIMDA QALAM TASVIR FANINI O‘QITISHDA KREATIV YONDASHUV VA INTERFAOL METODLARNING AHAMIYATI

Sa’diyev Soli Tolipovich

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” kafedrası dotsenti

Anotatsiya: Maqolada oliy pedagogik ta’lim muassasalarida qalam tasvir fanini o‘qitishda kreativ yondashuv va interfaol metodlarning ahamiyati tahlil qilinadi. Talabalarda badiiy tafakkur, mustaqil fikrlash va ijodiy salohiyatni rivojlantirishda loyiha asosida ta’lim, guruhii ishlash, muammoli topshiriqlar va zamonaviy raqamli texnologiyalarning o‘rni ko‘rib chiqilgan. Maqolada interfaol metodlar yordamida talabalarning estetik va kreativ kompetensiyalarini shakllantirish usullari yoritilgan.

Kalit so‘zlar: qalam tasvir, kreativ yondashuv, interfaol metodlar, tasviriy san’at, pedagogik kompetensiya, badiiy tafakkur, loyiha asosida ta’lim.

Oliy pedagogik ta’lim tizimida qalam tasvir fanini o‘qitish nafaqat texnik ko‘nikmalarni o‘rgatish, balki talabalarda estetik tafakkur, badiiy idrok va ijodiy salohiyatni shakllantirishni ham o‘z ichiga oladi. An’anaviy metodlar bilan bir qatorda interfaol va kreativ yondashuvlarni qo‘llash, o‘quv jarayonini dinamik, qiziqarli va samarali qiladi (Shavdirov, 2017).

Kreativ yondashuv talabalarda o‘z badiiy qarashlarini erkin ifodalash, yangi g‘oyalarni ishlab chiqish va amaliy mashg‘ulotlarda mustaqil qaror qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, interfaol metodlar, jumladan, loyiha asosida ta’lim, muammoli topshiriqlar, guruhii ishlash va “Flipped classroom” texnologiyasi talabalarda ijodiy tafakkur va tanqidiy fikrlashni mustahkamlaydi (Shovdirov, 2025).

Qalam tasvir fanida kreativ yondashuvni tatbiq etish, talabalarni chizmachilik jarayonida faol ishtirokchi sifatida jalb qilish imkonini beradi. Talaba kompozitsiya, perspektiva va proporsiya qonuniyatlarini amaliy mashg‘ulotlar orqali o‘zlashtiradi, rang uyg‘unligi va faktura bilan ishlash orqali badiiy qarashini kengaytiradi. Shu bilan birga, zamonaviy raqamli texnologiyalar yordamida talabalar grafik dasturlar (Adobe Photoshop, Krita, CorelDRAW)da chizmalarni raqamli shaklda ishlab chiqish imkoniga ega bo‘ladilar. Bu esa ijodiy tafakkur va badiiy idrokni rivojlantiradi (Shovdirov, 2024).

Oliy pedagogik ta’lim tizimida qalam tasvir fanini o‘qitishda kreativ yondashuv va interfaol metodlarni qo‘llash talabalarning ijodiy tafakkurini, mustaqil fikrlashini va badiiy qarashlarini rivojlantirishda asosiy vosita hisoblanadi. An’anaviy metodlar

O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali

1-son. 3-qism. Noyabr-2025

ko'pincha passiv bilim olishga yo'naltirilgan bo'lsa, interfaol metodlar dars jarayonini dinamik, qiziqarli va talaba markazida tashkil etadi. Shu bois pedagoglar talabalarning faol ishtirokini rag'batlantirish, ularni o'z g'oyalarini erkin ifodalashga va yangi yechimlar topishga yo'naltirishlari zarur.

Kreativ yondashuv talabalarda yangi badiiy g'oyalarni ishlab chiqish va mavjud obrazlarni yangicha talqin etish imkonini beradi. Masalan, talabalarga oddiy predmetni turli perspektivalardan chizish yoki mavjud kompozitsiyani rang, faktura va yorug'lik bilan yangilash topshirig'i beriladi. Bu jarayon nafaqat texnik ko'nikmalarni oshiradi, balki ijodiy tafakkur, tanqidiy fikrlash va estetik idrokni shakllantiradi.

Interfaol metodlarning eng samarali turlaridan biri – loyiha asosida ta'limdir. Talabalar o'z badiiy loyihalarini yaratish jarayonida mustaqil qaror qabul qiladi, material va texnikani tanlaydi, loyiha natijasini himoya qiladi. Shu tarzda talabalar ijodiy tafakkur, mas'uliyat, vaqtni boshqarish va guruh bilan hamkorlik qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Loyiha asosida ta'lim shuningdek, talabalarda badiiy ijodga qiziqishni uyg'otadi va o'qituvchining yo'naltiruvchi roli bilan talabaning ijodkorligini uyg'unlashtiradi (Shovdirov, 2025).

Guruhiy ishlar metodida talabalar birgalikda kompozitsiya yaratish, rang uyg'unligini sinash yoki mavzu bo'yicha ijodiy topshiriqlarni bajaradilar. Bu jarayon nafaqat ularning ijodiy salohiyatini rivojlantiradi, balki muloqot, hamkorlik va kritik fikrlash ko'nikmalarini shakllantiradi. Guruh ishlarida har bir talaba o'z fikrini ifodalaydi, boshqalarning g'oyalarini tahlil qiladi va umumiy badiiy qaror ishlab chiqadi. Shu tarzda talabalarda badiiy mas'uliyat va ijodiy erkinlik uyg'unlashadi.

Muammoli topshiriqlar ham interfaol metodlarning samaradorligini oshiradi. Talabalarga muammoni yechish uchun tayyor yechim berilmaydi; ular mustaqil izlanish orqali badiiy qaror topishga undaladi. Masalan, "Shahar manzarasini chizishda qaysi perspektiva va yorug'lik effektlari obrazni aniqroq ifodalaydi?" kabi topshiriqlar talabalarda tanqidiy fikrlash va ijodiy izlanishlarni rag'batlantiradi. Muammoli topshiriqlar orqali talabalar xatolar orqali o'rganish, yangi yechimlar yaratish va badiiy qarorlarni shakllantirish tajribasini orttiradi.

"Flipped classroom" texnologiyasi qalam tasvir fanida interfaol metodlarni qo'llashning samarali shaklidir. Talabalar darsdan oldin nazariy ma'lumotlar bilan tanishadi, videodarslar, slaydlar va raqamli resurslar orqali bilimlarni mustaqil o'zlashtiradi. Dars jarayonida esa amaliy mashg'ulotlarda olingan bilimlarni qo'llash, yangi badiiy loyihalarni yaratish va tahlil qilishga e'tibor qaratiladi. Bu yondashuv talabalarda o'z-o'zini boshqarish, mustaqil fikrlash va ijodiy yechimlar topish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Raqamli texnologiyalarni qo'llash talabalarning ijodiy salohiyatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Grafik planshetlar, Adobe Photoshop, Krita, CorelDRAW kabi

O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali

1-son. 3-qism. Noyabr-2025

dasturlar yordamida talaba chizmalarni raqamli shaklda ishlab chiqadi, kompozitsiya va rang uyg'unligini sinab ko'radi. Shu tarzda ular an'anaviy va zamonaviy san'at elementlarini uyg'unlashtiradi, kreativ tafakkur va estetik idrokni rivojlantiradi (Shovdirov, 2024).

Talabalarning individual xususiyatlarini hisobga olish ijodiy yondashuvning samaradorligini oshiradi. Har bir talabaning ijodiy salohiyati, qiziqish sohasi va tayyorgarlik darajasi turlicha bo'ladi. Shu sababli o'qituvchi dars jarayonini moslashuvchan tarzda tashkil etishi, individual yondashuvni qo'llashi va har bir talabaning ijodiy o'sishini rag'batlantirishi kerak.

Estetik tarbiya interfaol metodlarning ajralmas qismi hisoblanadi. Talabalarda badiiy didni shakllantirish, go'zallikni qadrlash va uni ijodiy ishlarda qo'llash san'at ta'limining asosiy maqsadlaridan biridir. Mashhur rassomlar asarlarini tahlil qilish, ularning uslub va kompozitsion yechimlarini o'rganish talabalarda estetik idrokni kuchaytiradi va badiiy tafakkurga turtki beradi. Shu bilan birga, milliy san'at an'analari va qadriyatlarini amaliy mashg'ulotlarga kiritish, talabalarda milliy madaniyatga hurmatni shakllantiradi.

Ijodiy tafakkurni baholashda interfaol metodlar bilan bir qatorda portfolio usuli samarali hisoblanadi. Talaba o'zining ijodiy ishlarini, eskizlarini va loyiha natijalarini yig'ib boradi, o'z-o'zini baholaydi. Portfolio metodining afzalligi shundaki, u talabaning ijodiy rivojini aniq kuzatish, yutuq va kamchiliklarni aniqlash imkonini beradi. Shu bilan birga, o'qituvchi talabaning individual rivojlanishini baholash va unga mos metodik tavsiyalar berish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Natijada, oliy pedagogik ta'limda qalam tasvir fanini o'qitishda kreativ yondashuv va interfaol metodlarning qo'llanilishi talabalarning ijodiy tafakkurini maksimal darajada ochib beradi va ularni zamonaviy ta'lim talablariga mos, ijodiy, estetik va intellektual jihatdan rivojlangan shaxslar sifatida tayyorlaydi. Shu tarzda interfaol metodlar dars jarayonini samarali, qiziqarli va talaba markazida tashkil etadi, ularning badiiy, kreativ va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantiradi.

Oliy pedagogik ta'lim tizimida qalam tasvir fanini o'qitishda kreativ yondashuv va interfaol metodlarning qo'llanilishi talabalarning ijodiy tafakkurini, badiiy idrokini, mustaqil fikrlashini va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda yuqori samaradorlikni ta'minlaydi. Loyiha asosida ta'lim, muammoli topshiriqlar, guruhiiy ishlash va "Flipped classroom" texnologiyasi talabalarda ijodiy izlanish, tanqidiy fikrlash va estetik idrokni mustahkamlaydi.

Raqamli texnologiyalar va grafik dasturlardan foydalanish talabalarning texnik mahoratini oshiradi, kreativ tafakkurini kuchaytiradi va zamonaviy badiiy yechimlar ishlab chiqishga yordam beradi. Shu bilan birga, individual yondashuv va psixologik

O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali 1-son. 3-qism. Noyabr-2025

qo'llab-quvvatlash talabalarning ijodiy faoliyat samaradorligini oshiradi va o'z-o'zini baholash ko'nikmalarini shakllantiradi.

Natijada, oliy pedagogik ta'limda qalam tasvir fanini o'qitishda kreativ yondashuv va interfaol metodlarni tizimli qo'llash talabalarning badiiy, kreativ, estetik va intellektual jihatdan rivojlangan shaxslar sifatida tayyorlanishini ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Шавдиров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности // *Педагогическое образование и наука*. – 2017. – №2. – С. 109–110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // *Eastern European Scientific Journal*. – 2017. – №1. – С. 131–134.
3. Shovdirov S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology // *AIP Conference Proceedings*. – 2025. – Vol. 3268. – No. 1. – P. 070035.
4. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // *Science and Innovation*. – 2023. – Vol. 2. – No. B10. – P. 192–198.
5. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // *International Journal on Integrated Education*. – 2023. – Vol. 4. – No. 3. – P. 60–66.
6. Shovdirov S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // *Inter education & global study*. – 2024. – №1. – С. 8–14.